„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Георгијевића на главној пијаци.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 69. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 3. МАЈА 1892. ГОДИНА XXVII.

ГЛАВНИ УРЕДНИК: СТЕВАН ЈОВИЋ. | ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: АНДРИЈА ПЛАВШИЋ.

ПАРТИЈСКА ДИСЦИПЛИНА.

Нема јавног друштва у свету, које би било кадро да постоји и да се развија, ако чланови тог друштва, сад звало се оно породица, општина, држава или друкчије не стоје под неком дисциплином, која им истина треба и мора да допусти, да се крећу слободно према даним приликама, али увек у границама, које обележава заједнички интерес.

Ово правило вреди још више за чланове политичких странака, који своје удружење нису основали на темељу неког позитивног закона, него којима је главни и једини основ њихова удружења извесно начело, које их је приближило и ујединило: да заједнички војују за остварење тога свога начела.

Па и тим начином, т. ј. слободно и према уверењу појединца, основана удружења не могу да постоје и да се успешно развијају, ако нема неке дисциплине, ако нема неких правила, која чланови странке сами себи установљавају, па су још више обвезани, да их се држе, него онда, кад им је та правила дао неко други, без њихова утицаја. И за то свака странка, чим се роди, иде најпре за тим да се организује, да изради себи правила: према којима ће бити дужан сваки члан да поступа у интересу онога начела, које је све те чланове подједнако скупило у један табор.

Друкчије не може никако ни бити, а не може бити за то, што су чланови појединих политичких странака људи и као таки подвржени су људским слабостима. На једном дрвету, које има једно заједничко стабло, има на хиљаде листова, па поскидај их све и сравни их међу собом, не ћеш наћи ни два листа, који су потпуно једнаки, а колико мање можеш то захтевати од људи, који се крећу, који мисле, који су васпитани под разним утицајима, који су разних темперамената и који, као људи, имају, који више који мање, у себи добру порцију егоизма, сад састојао се тај егоизам из славољубља, грамзењем за частима, материјалним добростањем или у чувању специјалних сталешких интереса и т. д.

Апсолутно је дакле искључено: да би се сви ти људи могли увек међу собом сложити до у најтање ситнице; било је и увек ће бити да и међу члановима једне те исте странке избијају на површину разне диференције, те се мора наћи начина и пута, да се те диференције изравнају у крилу саме странке, ако се не ће да рескира, да, ако се то почешће догађа, и саме ситнице постану опасне опстанку целе странке, ма она како снажна и велика била. А ради изравнања тих диференција треба да послужи закон, који сами чланови странке себи стварају и који треба до у најмање ситнице да одржава сваки члан странке без разлике, које почасно место он у странци заузима т. ј. био он „генерал“ или „прости војник.“

У политичком животу разних народа има и разних странака, како је већ у којем народу његова самосвест дозрела, да себи извојује већу или мању слободу; но, ми нисмо накани да расправљамо о страначком животу других народа, ми ћемо се да ограничимо на овострани наш рођени народ српски.

Ми откад у опште знамо за политичке странке имали смо увек најмање две: власничку (или како се онда звала клерикална) и слободоумну т. ј. народну странку. Но, то деленье странака постојало је само дотле: док су се на челу тих странака налазили људи гвоздене енерђије и необичне снаге духа, а чим су ти људи нестали са попришта јавнога живота, странке су им олабавиле и расуле се т. ј. претопиле се у остале странке, које су на развалинама старих странака васкрсле.

Па и онда, кад су те речене две странке постојале, нису биле подједнако јаке и то због тога, што нису имале подједнако чист моралан основ. У једној странци војевало се за општа права народна, а у другој за права појединога сталежа, која су се права косила са прирођеном тежњом нашега народа за потпуном личном слободом. Па за то је она прва странка ову потоњу знатно надмашила, те тако је стиснула, да она већ није могла да се у борби служи парламентарним правилама, па је, да се колико толико одржи, морала прибећи безакоњу и крутој сили. Ето, ту је нај јасније избила на површину нарав човека, који, ма како се трудио, да се примакне ономе, што ми сматрамо за савршенство, до савршенства ипак доспети не може. Чланови клерикалне странке потпуно сатрвени, нехтедоше покорити се јасно и несумњиво манифестованој вољи народа, него они прибегоше сили!

Но и сама народна странка, још онда, кад је била у свом најбујнијем полету, носила је у себи клицу расула, што се најбоље могло приметити, како су се поједини чланови њезини од ње (и ако у малом броју) одељивали. А одељивали су се због тога, што у њој није било таке установе, која би била допустила, да у њој и појединa личност доспе до уважавања својих назора, ма се они тицали иначе подређене ствари, која се није косила са **начелом** Па чим је творац и најглавнији стуб те славне и моћне странке изнемогао, чим је престао његов ауторитет — расуло је било готово.

Људи, који су после њега дошли на кормило странке, не познавајући сами себе, прецењивали су своју снагу, па кад су хтели да владају странком оним истим начином, као њихов заиста велеумни претшастник, запели су с места, па нису могли даље и кад су то увидели, место да су се покорили вољи народној, они су пали у исту погрешку као и њихови политички противници: хтели су да прибегну сили, заборављајући, да је између њих и њихових политичких противника била та разлика: што су ови имали силу у руци, а они је нису имали. И крпило се и крпило — али није никако ишло и напослетку дошло је до расцепа. Родише се: „Наше Доба“ и „Браник.“

Људи у истини слободоумнога и демократскога духа, који је нашем народу својствен, скупише се око „Заставе“ истакнув начело: „**нема збора без договора**“ и „**ништа о мени без мене**“, т. ј. они изјавише гласно и јасно, да у решавању о својим пословима треба да има удела подједнако цео народ т. ј. **сви чланови странке**, па да партијске „вође“ имају да раде само оно: што су договорно установили **сви чланови странке**.

Остале пак странке, које се груписаше око „Нашег Доба“ и „Браника“ нехтедоше поћи путем странке, која се испрва прозвала „целокупном слободоумном“ а доцније „радикалном“ странком (који јој је назив већ из почетка припадао), него оне се организоваше на основу: да је партијска управа све, а народ треба да слуша.

Код „Нашег Доба“ то неизбија толико на површину, пошто људи, који се купе око тога гласила, они не сачињавају у правом смислу речи организовану странку (нека нас се извини, ми никако не ћемо да нападамо — ми желимо бити по све објективни) него се од часа до часа нађу, како већ Бог да или — државни власници. А „Браник“? Но, „Браник“, он се поставио на строго власничко начело — његови „корифеји“ мисле да су баш за то рођени да туторишу народу српском и да нико не може разумно да мисли, ако није овенчан насловом докторским или бар професорским.

*

Ето, то што смо рекли, морали смо рећи — нисмо могли бити краћи — да се може разумети оно, што још имамо рећи. Ми ћемо сад бити по све кратки.

Српска народна радикална странка, којој су према закључку клуба њезиних посланика на нашем народно-црквеном сабору (закључак од 11. априла 1890.) — дакле компетентног форума, јер за равнање народних послова **изабраних лица** — новинарски органи: „Србобран“, „Застава“ и „Бачванин“, никако, према своме начелу, није ни саме своје народне посланике овластила, да они мењају начело, које смо пре нагласили: „**ништа о мени без мене**“, а камо ли да би на то овластила кога другога. У свима важнијим пословима народним дакле, **не сме** у нашој странци да се догађа ништа, што није претресено у збору свих чланова странке, а пошто је немогуће, да би се **сви** чланови странке могли састати у исто време и на истом месту, па и због тога, што би то биле преогромне скупштине, у којима се никако радити не би могло, то се ти састанци имају удесити у свакој општини, односно у сваком срезу, да они **изаберу** своје поузданике, који ће, ваљано информисани о **правим** жељама народним, на главном партијском састанку доносити правила, према којима ће партијска управа у сваком случају да се равна. А никако и у ниједном случају није нико властан да те поузданике **именује**, јер скуп људи, које је неко, па и најзаслужнији човек у странци **именовао**, апсолутно не може да репрезентује вољу народа, који војује у редовима **радикалне** странке.

Кад би ко то хтео практиковати, тај омаловажава **најглавније** радикално начело, тај ствара од радикалне **власничку** странку — а то ми **радикали не ћемо**, јер би иначе наша досадања борба постала — смешном. То би значило: да смо се борили против власничких тежња једних људи, да паднемо у мреже власничких намера других људи!

Зашто ми ово пишемо? Пишемо зато, јер се у нашој странци догађају ствари, које, искрено речено, нису никако на свом

ЛИСТАК.

ЗАШТО СЕ НЕ ЖЕНИМО.

(Превод с француског.)

На вечерњој забави једног аристократе скупила се сва господштина престолнице Париза. У једном куту елегантно намештене собе се живо препираху два млада господина. По свима спољашњим знацима рекао бих, да су пре дошли амо све да виде, но да њих виде. У тај мах се зачу милозвучни гласи хегеда, давајући знак за кадрил.

— А гле, ту је већ и то анђелче, коме сам вас рад преставити. Видите ли ону црнооку цуру, тамо преко од нас?

— Ах, ону црнооку са камелијама?

— Јесте. Па како вам се допада?

— Прекрасно створење. Дивне очи, вилински стас . . .

— Забављајте се с њом, пак је после запросите. Нећете добити корпу.

— А колико има мираза?

— Триста хиљада франака.

— Само? Маленкост. Хвала вам, ја ју не требам.

— Како, дакле вама је маленкост мираз од триста хиљада франака.

— Па наравно. Ако дам под интерес не добијам више од петнаест хиљада годишње. А то бих ме лане годишње више коштало.

— Ви се варате.

— Шта, видиће те да имам право. Нисам рђав рачунција, ја ћу вам сад све засведочити. Дакле на ствар: та је дама врло лепа — дакле потребно је, да је и свет гледа, треба да се да видити. Нужне су: лепе тоалете. У свакој сезони две хаљине, осам костима при једним фаршангама, што — узгред буди речено — није млого за тако отмену даму. Даље: кућевне хаљине, неглиже, домаћи огртач. Ако за све ово годишње само шест хиљада рачунам, зацело не претерујем, а где су вам још скупе пантлике, чипке, силни штофови и . . . шваља.

— Добро, нека је тако. Но ово је само шест хиљада. А где је остали новац?

— Фине кошуље, чипке, рукавице, украс за косу, парфим, силни адиђари и шта ти ја још знам; зацело сам цимриа, ако две хиљаде рескирам на то. Као што сам приметио мале ножице има, дакле фини ципела, папуча, чарапа и — каруца, јер тек неможе пешачити! Дакле опет хиљада франака. Је ли тако?

— Признајем, од прилике је тако. Али овај трошак је само девет хиљада франака.

— Но, па шешири, прављено цвеће, силна перја, као украс за њега, вео, лепеза, муф итд. годишње у небројено примерака. К томе још клавир, ноте, концерти, позориште, енглеско-француски романи, модерне слике, илустроване новине, цела опрема за писаћи сто, елегантне коверте, марке за писма, сто у цркви, на милостиње, којекакве сваштице, и још небројено шта, што ми сад у фришкоћи не пада на ум . . . за све ово хиљаду и пет стотина франака. Сад пак, мој драги пријатељу, долази главно, трошкови за кујну, подрум, плаћање стана и још други, мање-више потребни издатци. Пошто је у садање време жена луксузиорна ствар, дакле с тога становишта судим све. Пошто она триста хиљада франака носи своме мужу, с правом може изискивати, да господски, комотно живи. А где вам је још и послуга? Ту је кувар, домар, собарица, пединтер и кочијаш. Ко бих се смео усудити, да од таке жене то ускрати. Све ово, рецимо, нека износи суму од две хиљаде франака. Дао би Бог, да ова сума све то запуши.

— Па то је све тек дванаест и по иљада.

— Сад пак долази, што сам требао испрва споменути, а то је — прања. У време Људвига Филипа, кад се свет врло чисто и уљудно носио, буџет у овом погледу није толики био, као данас. Прво, јер онда свет није имао толико финог белог веша, а друго, што су онда прање свуда, у палати и у колеби подједнако код куће прали. Данас је све то другојачије, врло променило. Та и обична грађанка, која поле боље стоји, издаје годишње близу иљаду франака за прање. Но све једно, и ја ћу толико рачунати. Дакле тринаест и по иљаде. По себи се разуме, да се несме ни за живу главу изостати са трке коња, бала, позоришта особито ако је комад premiér. Наступило лето, паклена врућина, прашина на све стране, загушљив, нездрав ваздух; мора се ићи у купке, у бреговите предеље или чак у Швајцарску. Таке даме су доста веште, обгрлиће свога мужића, две-три слатке речи, један пољубац; па је све готово. „Та знаш, срце моје, треба да путујемо, то изискује и здравље, а то је и шик.“ Човек nolens-volens мора да пристане, те га две иљаде кошта та пасија, чрез које ће често да кија Мираске камате смо сретно потрошили, и још преостаје петсто фран. дефицита. Изволте, драги пријатељу, пресудити, дали сам претеривао, кад сам те цифре употребљавао. Аја, зато је деветнаести век напредни, а ми, мужеви, све у назад. Но још није крај, сад тек долази главно.

— Шта, болан, зар вами петнаест иљада франака није доста?!

— Све то није ништа, јер сам ја рачунао само неизбежне трошкове. Кад се узме још непредвиђени издатци, онда је наравно не мало, но и премало. У браку има и деце, јер ми би били несретни, кад неби имали малиша. Деца стају млого новаца, па макар само и једно било. Ја немам деце, а немамо ни у крвном сродству, зато вам немогу поуздано, у цифрама казати издатак. Помислите само! Дадиља, мало за тим бона, гувернанта, школа, институт и најпосле морамо се постарати и за — мираз. Нека хвала, нисам рад се мешати у тако тугаљиве ствари. Нека узме то анђелче ко хоће, нека узабере тај свежи пупољак руже, јок ја нећу! Ја се нећу никада женити! . . .

Ако се у данашњем столећу, или прецизно да рекнемо, у садање доба млади људи тешко жене — ко је томе узрок?

Зацело не ми мушки!

Сента. **М. В. Србендић.**

месту, па ако се настави ићи путем, којим неки и неки иде, мора наша странка доћи до унутрашњег и спољашњег раздора и онда смо опет онде, где смо били пре 8 година.

Ми морамо дакле с места да се организујемо — доста је било нехата и немара, који скупо платисмо приликом прошлих избора за угарски сабор, а платићемо и приликом идућих избора за хрв.-слав. сабор. Или зар није чудна појава, да су ти избори тако рећи у пуном току, па ми, кад ово пишемо, ни ми сами не знамо апсолутно ништа шта се ради, да бар донекле испливамо приликом тих избора?!

Озбиљно дакле и опет велимо: с места организујмо се на основу наших демократских начела, јер ми никако не ћемо да помажемо ничије тежње за влашћу и диктатуром. Организујмо се чим брже: јер смо на прагу догађаја, који ће немило упливисати на будућност српског народа с ове стране Саве и Дунава — ако нас затеку несложне и растројене.

Ми то не говоримо тек сад, ми то већ одавна говоримо — али до сад без успеха. Ко сам не ће да ради, нека бар остави другоме да ради — љубомора и завист у једној странци ствари су за децу, а не за озбиљне људе.

Сад, овај час, нека већ буде како је, кад иначе није. Но, после избора треба засукати рукаве па с места на рад, да бар после пет година покажемо свету ко смо и шта смо!

Нови Сад, 2. маја.

Дакле избори су на прагу. Данас сутра и наредба ће изаћи, да се припреме жупани и поджупани, кот. предстојници и бележници па да „свесне“ бираче, чиновнике, општ. писаре, лугаре и остале „независне“ грађане ове врсте приведу на биралиште, да гласају за оне, према којима ће се брк „светлог“ бана смешити, а који ће се заогрнути великом мантијом фратора, трапијског реда. Изборни апарат „светлог“ бана већ је почео да се окреће и вешто извађа разне мајсторије, које закон претварају у безакоње, слободу у ропство а свест, чисту и непомућену свест грађана баца у — презрење. Бан чини за успех одговорним жупане, жупани поджупане поджупани предстојнике, а ови жандаре и бележнике а бележници — пандуре. Све је то данас будно и све то мотри ко ће за кога да гласа, па се наравно земља, која би бар сада морала изгледати као храм слободне свести, претворила у колевку гробара те свести. Истина доћи ће час, кад ће бирачима бити на вољу, да за ово наплате од њих, али за 5 минута што ће они стати пред изборном комисијом, у напред им се каже, да ће плаћати пет година! Шта ћете, таки је апарат! Све се у тероризам заоденуло. У толико банови људи путују и кортешују — онако, како они знају а народни људи не смеду, јер је из апарата већ изашла наредба, да се агитовању опозиције на пут стане. Банови листови хвале фразама и лажима деловање већине, која је земљу до просјачења довела а слободу у њој давно бацила у наручја спрдње и ироније, а независни листови излазе у белилу, јер је из апарата искочила црвена оловка, а на сто државних одветника. Елем, све је у реду. Регистри за глобе су справни и врата затвора отворена, па кад је већ све справно и знамо у напред, како ће свршити а оно слободни смо, да препоручимо г. Милошу Зецу, уреднику „Nar. Novina“ и госп. др. Стеви Павловићу, уреднику „Нашег Доба“, да већ у напред напишу духовите чланке, у којима ће нам описати „слободну вољу“ народа, кад је опет изабрао банове људе и велике „заслуге“ банове, кад је с њима задобио народ. Само . . . само . . . једну причицу! Кад су римски тирани бацали пред чељусти зверади прве Хришћане, ови гледајући гладне лавове и пантере, како им се приближују, довикивали су Нерону: „Здраво Цезаре, умирући те поздрављамо!“ Крв Хришћана створила је мученике, мученици победу! Тако и ми кажемо пред апаратом „светлог“ бана: Здраво бане, умирући људи уставности и закона пред силом и безакоњем те поздрављају — а поздрављајући довикују: свака сила за времена, а невоља редом иде!

Поглед по свету.

— Познато је нашим читаоцима, да су Младочеси у цар. већу били подигли оптужбу против министра правде грофа Шенборна а с тога, што је он против закона установио у Ческој један котарски суд. Сад су и Старочеси у Прагу држали збор странке и на истоме и они донели демонстративно одлуку против министра. Дакле са Младочесима слажу се и Старочеси против самога министра, кад овај дира у права ческога народа. Ово је још један доказ, да је чески народ довреo да води политичну борбу и да у Ческој има странака, које се међусобно боре на смрт и живот — а ипак дође час, кад се сложе против општег непријатеља. А код нас? Код нас је друкче, јер код нас може да патријарх копа гроб народ. автономији и против њега се бори цели народ а ипак постоји извесна дружина људи, позната секта т. з. интелигенције, која патријарха помаже при том жалосном послу.

— По вестима из Атине, Делијанис, бивши председник министарства вратио се у прошли петак у вече из Пелопонеза. Он је тамо ишао да агитује у корист својих присталица. У Атини су му његови пријатељи спремили сјајан дочек. Била је велика демонстрација, али без икакове важности, јер су демонстранти већином дечурлија и небирачи. Данас се држи као за извесно, да ће на изборима победити Трикупис, а то тим сигурније, пошто је Делианис истакао само за своју странку 80 кандидата у 200 изборних сревова. Трикуписова странка пак рачуна, да ће сигурно продрети са 120 својих кандидата. За садашњу владу народ не мари нити за исту симпатише, па се још каже, да су и неки прваци Делианисове странке прешли у Трикуписову. Пријатељима тројног савеза нису ни мало по ћуди ови гласови, јер је Трикупис пријатељ Русије и наравно, кад би дошао на владу, он би ту симпатију према руској политици и делом засведочио. Толико година, тројни савез агитује по Балкану, па му Србија окренула леђа, Румунска за њ и не мари а сад ће и Грчка, да га се за навек ратосиља Остаје му још једина бугарска — али влада! Јер и народ у Бугарској, рекао би, сит је његове жалосне владе. Бадава овом се савезу све некако окреће тумбе — та ено и у Италији је на умору!

ИЗБОРНО КРЕТАЊЕ У ТРОЈЕДНИЦИ.

Избори. Све се више потврђују гласови, да ће се избори за троједнички сабор обавити још око половине овог месеца. Оволико ради знања и владања нашим једномишљеницима а бану Хедерварију се дивимо на његовим — изненађењима!

* * *

Из Руме нам пишу: Сад вас могу поуздано известити, да ће владина странка у нашем срезу истаћи за посланичког кандидата г. др. Пејичића. Ваш вас је дописник о том већ давно известио, и као што видите, он је погодио. Бадава се упињао кр. кот. предстојник, да свог шогора В. Критовца протури. Он је требао одма од своје намере одустати, како је приметио, да су га изгустирали. Зар није то грозан бламаж, да је од 26 гласова представничких у својој рођеној општини добио сама два гласа, па га и по том хтети силом народу наметнути. Доста се терала шала са мандатима, која треба већ једном да престане.

И ако смо начелни противници г. Пејичића, ми морамо ипак признати, да је он уман и светлог карактера човек, који ником од штете бити неможе; и ако наши људи не буду ништа радили да самосталном посланику мандат осигурају, то би нам г. Пејичић био најповољнији заступник.

Овде су многи незадовољни са радом централног одбора самосталне странке. На неке се њихове поузданике диже прави гњев. Како се до тога дошло, да многи наши заиста опробани самостални грађани ни позвани, ни обавештени нису, дочим су многи били позвани, о којима се јавно знало, да нису никад били наши искрени једномишљеници. Ми морамо жалити и осудити цео тај тако неспретно удешен рад за изборе.

Господо! Не узимајте олако тако важне судбоносне ствари! Таке су погрешке тешке, још теже се опраштају и заборављају. Та Србину је у крви да све ради збором и договором. Па нашто учимо повесницу, кад противно њој деламо?! Отворено и искрено на посао, још није доцкан. **С.**

* * *

Пишу нам из **Мајура**: На глас, да браћа Срби на све стране хоће да бирају све саме радикалне самосталце, ми смо се обрадовали, и изјављујемо, да ћемо вам се придружити сви, да ћемо сви за самостална Србина гласати. Браћа смо браћа, крв није вода! Нећемо ми слушати г. Анту, који вређа Србе; ми хоћемо да се од шовиниста ослободимо, са нашом браћом у слози живимо, јер ето са неслоге ко има хасну? Ако су наши неки прваци грешили и греше, за то, браћо Срби, ми криви нисмо! И што су они згрешили, ми хоћемо да поправимо. За то мили Карловчани напред, па ево нас за вама! **Старина Хрват.**

* * *

Черевић, 30. априла. У нашем изборном срезу одпочела је акција. С једне стране покреће се бивши посланик г. Симоновић, сигурно на своју руку а с друге стране званични апарат.

Наш бележник г. Павловић, сигурно по упутству с више стране, био је јуче у Беочину манастиру и у селу. Дао је звати у општину људе и препоручивао им госп. Кушевића, бившег великог жупана сремског за кандидата; шта више још се и осмелио тако, да је људе позивао да се подпишу да ће за Кушевића гласати. Као што сам извештен њих четворица и подписали се.

Данас г. Павловић путује даље за Баноштор и Сусек у истом својству. Желимо му успеха као и у Беочину, и ако такови постигне, онда г. Кушевић може спокојно спавати и о мандату сањати, али овај срез неће заступати.

Ово смо за нужно нашли на јавност изнети, да бирачи среза илочког за времена обавештени буду и да се недаду ни од кога употребити за какве себичне цели. („Нар. Нов.“ бр. 110. веле да је Симоновић владин кандидат. Сад, Бог би их знао! Ур. „Заст.“ **В.**

СРПСТВО.

Из Србије. Прошле недеље као што смо јавили, био је млади краљ Александар са г.г. намесницима Ристићем и Протићем, председником министарског савета г. Пашићем и осталим државним великодостојницима у Пожаревцу, да присуствује трки кола „Јахача“. Из „Одјековог“ извештаја вадимо, да се краљ креnуо из Београда поздрављен од силног народа и пуцњавом топова. При пролазу поред самог Смедерева, народ је дочекао свог краља и одушевљено га поздравио. Тако исто и у Дубравици па све до самог Пожаревца. При уласку у Пожаревац устројене су биле тријумфалне капије. Ту је краљ примио чиновништво са свештеницима, општинско заступство и разне грађанске корпорације. У Љубичеву, са нарочито спремљене трибине, мотрио је трку коња.

Из Далмације. У Далмацији све више и више избија на површину несретна верска омраза, коју у народу сеју бесни Старчевићанци. Недавно у Книну римокатолици су се каменицама бацали на православну литију а пре мало дана, неки сумануги римокатолик именом Феранда, хтео је да с прозора удари у главу флашом начелника Катића, јер је овај — Србин! Кад је видео, да га није погодио, онда је викнуо: Овај ти је пут прошло тако, али други пут неће ти тако проћи.“

— Српски песник Ј. Сундечић, познати борац српско-хрватске слоге, који је често пута и Србе осуђивао, прештампао је из „Гласа Црногорца“ своју *познату песму*: „Др. А. Старчевићу уздарје на пренемио дар“.

— „Научењачки клуб из Беча“, као прошлих година и ове је дошао у Далмацију, да је обиђе и да се наужива природних дивота, којима је од Бога надарено наше убаво приморје. Ми не сумњамо да се бечки научењаци, очарени тим природним красотама, неће згрозити, видећи ужасни немар аустријске владе, која за ову покрајину готово ништа не троши.

— У последњем броју „Nar. Lista“ Бианкини и другови обелоданише зашто су иступили из „Narodnog kluba“ а установили свој посебан „Hrvatski klub“. Језгро овог писма је, да он и другови не припознају друге, осим хрватске народности и с тога да за Србе неће ни да чују — а, судећи по тону самога писма, исти ће клуб од сада према влади бити у опозицији. Као да овај клуб није задовољан с оном владом, која им је све учинила против Срба. Они траже још, њима још нису довољне навале на Србе у Далмацији. Жалосно, да се ово догађа међу рођеном браћом!

Из Црне Горе. „Гл. Црногорца“ донео је на првом месту извештај о извидима и закључцима црногорско-турске комисије на граници, приликом несретног догађаја, који се десио на Тари 20. февр. Пошто је доказано, да се је десио тај догађај из просте забуне а из никакве зле намере, овако завршује: „Ко је пратио настојање наше владе и нашег узвишеног господара од назад десетак година у свакој прилици, да одржи Црна Гора најбоље односе са моћном сусетком, а напосе ко погледа на традиционалну тежњу с Цетиња, да се једнокрвна а разноверна браћа неразбрађају једни против других: тај може само себи преставити какав је немио утисак на Цетињу учинио глас о фебруарском сукобу на Тари“.

— Председник француске републике Карно одликовао је Божу Петровића, председника црногорског држ. савета, великим, официрским, крстом почасне легије.

— Како јављају неким листовима с Цетиња, опет је дошло до сукоба између Арнаута и гусињског кајмакама, те да су га и отерали. Мислимо да је време а да турска влада предузме најстрожије мере против овог дивљег а разбојничког племена.

СЛОВЕНСТВО.

Из Русије. Велики кнез Александар Александровић примио је под своју заштиту изложбу слика, коју је постројио живописац Луј Димулен, чиновник у франц. министарству. Та изложба отворена је у Петрограду 19. о. м. у 2 часа по п.

— Ове године држаће се у Петрограду први скуп руских архитекта. Разуме се, да ће истоме присуствовати и многи архитекти из целога света, па се за то и приређују у руској престоници велике свечаности.

— Г. Гирс, руски министар спољашњих послова, како јављају руски листови, налази се ван сваке опасности. Здравље његово сасвим се опоравља тако, да има изгледа да ће скоро сасвим оздравити. — Тако исто јављају за министра Вишеградског, да ће остати у царском никитском врту до 25. маја. Због важних послова у министарству финансија Вишнеградски ће се концем маја вратити у Петроград и предузети послове у министарству, али ће становати на свом добру Торбину и долазити жељезницом у Петроград два пута недељно. — Грађење сибирске жељезнице предузеће сама влада.

— Још крајем ове године извршиће се у Русији генерални попис људи и имања. У скоро ће се већ штампати 100 милиона бланкета потребних за пописивање. Већ су издате наредбе надлежним лицама за састављање пописних комисија. Читав попис извршиће се за један дан. За то је већ одобрена сума од 3,200 000 рубаља. Не сумњамо да ће овај попис показати огроман напредак Русије у свима гранама.

Из Чешке. Млади и даровити научник и уредник Кромјеришког листа „Vlehrad“ г. Кусак, јако је оболео услед тешког напора око уређивања свог ваљаног листа. Он је један од највећих поборника словенске узајамности, па је и због тога морао много препатити од аустријских власти. Њега је у уредништву заменио његов вредни сарадник г. Гајрет, те ради тога правац листа остаће онај исти, који је и до сада био.

— Чех Антон Дворжак позват је у Њу-Јорк, да буде управитељ тамошње консерваторије. Дворжак је данас од првих композитора и извршиоца музичких у свету. Кембрички универзитет признао га је као доктора музике, прашки му је послао диплому доктора филозофије, а чешка академија изабрала га је за свога редовнога члана.

— „Nar. Listy“ позивају све поузданике у одбору за окружење судова, да положе свој мандат. „Politik“ пише, да др. Ригер, који се је вратио у Праг, није томе склон, да се именују нови поузданици. У том случају, да ће их именовати председник призивног судишта. „И ти ће бити поузданици чешкога народа!“ — опажа иронично чески лист.

ДОПИСИ.

Из архидијецезе. (Ко шири деморализацију?) Ко год је иоле будним и критичким оком пратио, најновије политичке појаве у нашем овостраном народу српском, тај се и нехотице морао згрозити од подлих грозота и нискости, које починише пришипетље „вајних вођа“, „вајне вође“ и њихов „лајбжурнал.“ То сиренско чудовиште, што на срамоту српском имену и образу постоји на свету, затрчало се и као да нема граница у необузданој отровној души јуриша и напада немилице на свакога, ко с њима није, а на против брани највеће голотиње моралне, које их у шпекулантским намерама верно потпомажу. Нама додуше није првина видети их у том срамном послу, јер то су њихове убојне стреле и до јако биле, и са таким прљавим оружјем они су вични, да се боре. Дакле, ту гадну работу практиковаху они и до сада, но, али оволико много моралних „гиксера“ — а у тако кратко време — не доживисмо још. Да би истинито нацртали те жалосне догађаје, почећемо редом, и пустити нека: facta loquntur (дела говоре.)

Још се врло добро сећамо, како је г. главни уредник „Заставе“, имајући дишпут са г. Шакраком, истинито навео, позвавши се на сведоке, да дотични г. проводи непристојан живот, који служи на саблазан народу, а на срамоту калуђерству српском. Па, шта је урадио тај калуђер (на жалост!) српски, да се бар привидно оправда пред лицем народа српскога. Ништа! Могли смо га видети, да после тога на неколико дана „шкрабуља“ по „официјозном журналу“ (разуме се „Бранику“), како имаде „лажни учитеља“, што „руше морал“, „заводе“, народ и како ли се већ зову те јежовитске фразе, али наравно без доказа, као и обично. Неиде то тако мој попо! Ми чусмо ко сте, па нам и ваше „шкрабуљање“, да не речемо одвратно — несносно беше. Ми хоћемо онаког пастира, као што га црта песник „Смајил-аге Ченгића“:

„Добар пастјер, јер што каже ином,
„И сам својим потврђује чином.“

А овакове кукавце, којима је црња душа од црне мантије ми жалити морамо, јер хришћански није презирати. На ово ћути патријарх Бранковић, али да је то какав Мишић учинио, био би већ и обријан.

Други јунак, кога такођер брани „Браник“ јест Благоје Бранчић. Нама је заиста чудновато, да може млад човек бити тако покварен. То је срамота. Он није за гимназију! Зар да трује младеж ниском и подлом душом својом. И он ћути, ћути, јер је кривац. Фабрикант лажних дописа, шпекулант и извртало туђих мисли. Кад им је доказао сарадник „Р. Н.“ њему и „Бранику“ да су лагали, а шта они? ћуте као заливени. Боже, моралне пропасти, па још васпитач и просветитељ Српчади. О јадни народе српски!

Трећа, зечије ћуди, јуначина јесте сам главом Полит-зека. Реци ти њему. Стражичићу, шта ти дра-

го. А јок! Немари он, он ти је „солидан елеменат“, па ти се држи оне стојичке: „Реци ми лонац, само ме немој разбити“, а што је главно код њега, он то све посматра „са вишег гледишта“ т. ј, ако је без рачуна не треба се борити, па ма се то и саме части тицало. У томе је он прави „циник.“ А што је плашив, то је за чудо. Часом видити може човек у „Бранику“, како налаже свом верном шегри, да плаши радикале, како — као бајаги — и они спремни стоје, ако когод навали на њих, па како је то „арнаутлук у Новом Саду.“ Рекли би, да је арнаутлук ваша грешна душа и узнемирена савјест, која вам јамачно не да мирно спавати. Но најподлије и најгадније је то, што они једнако говоре, да нису увредили српске женскиње. Е, сад реци, да то није ниско и гадно понашање новинарско, и помисли, какав се то мора жалосни укус код њихове читалачке публике неговати, па за то има ли кога, ко би смео порицати, да „Браник“ не шири деморализацију у народу српском.

Најновија изјава сремских попова могла је такођер у њиховом органу наћи одзива. Они су је радо примили, па ма каква била, главно је, да се иде против господина Јовића. Њима су и они добро дошли, јер се слажу шњима. Нашла су се једнака браћа, па се и слажу. Каква част?! Патријарх има „част“ и „достојанство“, које се несме вређати, а ми смо „фукара“ без части, на коју се свако по њиховом мнењу — може блатом набацити. Све то тако редом иде, а народ се заварава и омладина се (мислимо „Браниковачка) трује и ствара се од поносне Србадије — олош друштвени, докле ће тако ићи, нек бог зна. Живот наш јавни зачамио је и ми се сами морамо чудити, да се све више пропасти нагиње. Јер кад би заиста било иоле живота у грудима нашим, неби допустили индиферентизмом нашим, да се така чуда у нашој средини збивају. — Круна пак моралне голотиње и страначке тесногрудности „Браникове“ јест без сумње најновије писмо „лијепог“ штампара Арсе управљено на Змаја Ј. Јовановића у Београду.

Ни светли и јуначки карактер богоданога песника и генија српскога није поштеђен од пакосне и страсне злобе и нискости „великана“ наших. Па као обично, тако и овде видимо их, где су осамарили у бој другог место себе; оправише „лијепог“ Арсу, да вади из ватре кестење. Чудне бруке и срамоте за народ српски. Устао један „обичнијеши“ штампар, па (психолошки?!) хоће да докаже, да је Змај низак, да је дволичан, и шта ти ту све нема. Најгорим погрдама и заједљивим пребацивањима баца се на име Змаја, један кепец Арса, и незазорно и безобзирно псује и напада на челични карактер, па узор-родољуба и песника, па нашега Змаја. Онај славни Змај, који се је у свима нашим приликама показао јунак и див, тај је исти сад погрђен од једнога штампара.

Ми не требамо бранити Змаја, јер то би било сувишно, него се пречудити не можемо, да има људи, и то Срба, који могу тако гадан и низак лист читати и држати, у ком се тако подло и нитковски пише. Он („Браник“) је јамачно попримио на себе улогу српскога Ефијалта и деморализатора, јер овако писање, на које се морају не само Срби, него и сви страни народи згрозити, неда нам друго мислити. Ми знамо, да има много народа, који нам завиде, што имамо Змаја. Па шта ће рећи ти људи, кад виде, како душмански нападају санародници Змајеви на њега? Неће ли нам моћи пребацити, да смо морално пали, да смо ниски и жалосни, па зар нам не могу рећи, да га нисмо ни заслужили, кад незнамо ценити неизмерне заслуге његове на пољу песништва и политике народне.

Та зар се не сећају „господа“ Змајеве двеаестпетогодишњице књижевног рада, кад се цео народ српски листом одазвао слављу и свечаности свога песника? Не знају ли они, да „то беше у културној повесници нашега народа први пут, да сав народ српски свечано призна песнику и књижевнику своме заслуге још за живота му?“ Те исте године 1874. одликовао је Змаја витешки кнез црногорски Никола I. витешким крстом ордена кнеза Данила за независност Црне Горе. Јуначки кнез и песник српски послао је Змају том приликом и писмо пуно песничког садржаја, из кога вадимо ово: **„Примите овај витешки крст ордена кнеза Данила за независност Црне Горе и носите га с оноликијем поносом, с коликом га љубави и уважењем Вашег књижевног рада ја Вама дајем.“**

То рече славни кнез и јунак Црне Горе и Брда. Народ српски такође се изрази — како рекосмо — са највећом љубави и пијететом према Змају. А шта учинише „велеуми“? Ми се морамо стидити, као и сваки поштен Србин, да тај жалосни лист може постојати у народу нашем. Ми би волели знати, коме он пише? Народ је српски сав уз Змаја. Змају одаје највеће поштовање, о Змају говори најохолијим поносом сваки Србин, ма где се он налазио. Знамо, како су браћа наша Србијанци одликовали Змаја. Уз Змаја смо дакле сви, и они опет грде и псују Змаја. Ми би очекивали од читаоца „Браника“ да га позову на одговор. Али тога неће бити. „Браник“ је своју читалачку публику већ научио на тај рђави укус и она кута, ма шта јој он дао. Он је умео врло вешто (докторски) да је спреми за сваке колаче, па ма ти били пуни отрова моралнога. Па како да је и не спреми, кад видимо „вође“, где се ваљају у глибу неваљалости и неморалности, па зар да очекујемо од војске боље познавање морални истина, и узвишеније схватање поноса. То је немогуће. Ми добро знамо, какав утисак имају зли примери на образовање друштва, а у том нас још боље утврђује она немачка реченица: „Böse Beispiele verderben gute Sitten.“

И тако, кад ресумирамо све, што до сад споменусмо, кога све тај кукавни и жалосни лист брани, а кога напада, кад му завиримо у црну душу његову пуну неморалних мисли, тад нам одговор сам од себе долази на истакнуто питање: „Браник“ је онај, који шири деморализацију у народу српском.

М. Српчић.

Књижевност и уметност.

„Српска књижевна задруга“, која је пре кратког времена установљена у Београду, већ у почетку показује лепе знакове напретка. Првог дана, осим 17 основалаца, у ову се задругу уписао лепи број српских књижевника а јавили су се и два добротвора, к ји су положили по 150 динара. Ова је задруга изабрала шести мај (пренос мошти Св. Саве) за своју славу. Ову славу своју први пут ће прославити ове године, па су се неки чланови већ пријавили да том приликом читају по један од својих радова.

Српски књижевник и академик Љ. П. Ненадовић, пропутоваће Ст. Србију и Маћедонију Као што је познато он је српској књижевности учинио, врло лепих услуга, нарочито својим путописима по Италији, Швајцарској, Немачкој и Црној Гори, у чему је управо ненадмашан. Он под своју старост није заиста могао поставити себи лепшу и племенитију задаћу, но да пропутује те две српске покрајине и утиске с тога пута и преда нама, жељнима његова лака и љупка писања у путописима, у којима је он мајстор над мајсторима. Како чујемо, он хоће овим путовањем, који ће описати, да се одужи народном признању, које му је исказано у скупштинској одлуци, да му се у знак признања за његове књижевне заслуге издаје државна пенсија од 4000 дин. годишње. Г. Ненадовић доиста није се могао боље одужити томе признању, но на овај начин, и ми му од свег срца још сад желимо срећан пут и још срећнији повратак, од којега очекујемо из његова пера путопис по тим дивним српским крајевима.

Н. Н.

Вести из места и са стране.

† **Гавра Барош.** Спровод пок. министра обављен је у среду п. п. уз велико саучешће становништва Будимпеште, и великим почастима. После укопа Деакова и Андреашева не беше тако величајнога исказа жалости. Из најудаљенијих крајева земље дошле су депутације на стотине. У заступању цара и краља дошао је генерални ађутант гроф Пар. Даље присуствоваше спроводу: Надвојвода Еуген, аустријски мин. трговине Маркиз Бакевехем, у заступању министарства спољашњих послова: први начелник барон Пазети и одсечни саветник барон Гланц, у заступању ратнога министра заповедник збора подмаршал, принц Лобковиц, целокупно министарство (под изузетком болесног министра домобранства) под водством министра председника грофа Сапарија, у угарском свечаном оделу за жалост, сви заступници иноземства, српски делегати за склапање трг. уговора, епископат, обе куће угарскога сабора in corpore, под вођством председника, генералитет и официри заједничке војске и домобранства, научне и добротворне задруге, академије, свеучилиште, све трговк. коморе у земљи, изасланства свих жупанија и вароши, занатлијске и индустријске задруге, железничка друштва у Угарској, сви чиновници јавних министарстава, и заступници аустријских железница. По целој вароши истакнуте су црне заставе, запаљени су и црним флором окићени канделабри од гаса, а дућани беху затворени.

Тачно у 4 сата очитао је опело кнез-примас Васари уз асистенцију архиепископа Часке и епископа Бенде и Штајнера, при чем су били присутни ожалошћена породица, ген. ађутант Њ. В. гроф Пар, надвојвода Еуген и сви чланови кабинета. За време опела сместио се велики пароброд „Барош“ (својина бродар. друштва у Ђуру) окићен са црним заставама и жалбеним флором на кеј-у под зградом министарства трговине, одкуд је онда пратио спровод до на другу обалу. Припослани венци, њих 240 положени су на троја кола а сандук је постављен на свечана мртвачка кола, у које је упрегнуто било шесторо коња. Спровод кренуо се из зграде министарства трговине преко моста на ланцима, — који се услед волике тежине света, који је преко њега прелазио, почео опасно њихати — преко пијаце Фрање Јосифа до базилике (митроп. цркве) у Леополдштату, докле су пешке ишли асистенти кнеза-примаса: архијепископ Часка и епископ Штајнер. Пред црквом благословио је арх. Часка мртвачки сандук, у највећој киши, а одатле кренуо је спровод до западне железничке станице. Целим путем, куда је прошао спровод, беше се у тесни шпалир скупило на хиљаде становништва. Сви прозори беше начичкани гледаоцима.

На жел. станици примили су мртвачки сандук чланови владе, аустријски министар марквиз Бакевехем, главни директор угарских државних железница са равнатељством, па је у присуству покој. породице спремљен у железнички вагон, који је сутра дан одвезен у Илаву, где ће покој. мртво тело бити укопано. Пред станицом били су поређани 3.000 раденика из радионица за стројеве кр. уг. држ. железница Онај део станице пред који је пронешен мртвачки сандук био је у црно драпиран, па цело време је био обустављен сваки промет. И ако је киша жестоко падала, ипак је тужна свечаност обављена највеличанственије. Сутра дан обављен је укоп у Илави најсвечаније у присуству чланова владе и парламента.

Прешао у православље. У Перлезу прешао је у православље Габор Крајнер. Свечан чин је обавио преч. г. Марко Радосављевић, а новокрштени добио је име „Гавра“. Исти свештеник други дан Уркрса држао је у цркви врло леп и поучан говор о Назаренима, који је на све присутне произвео најлепши утисак.

Нове жртве у Монте Карлу. Овог месеца пало је пет жртава оне страшне разбојничке пећине, која се зове коцкарница у Монаку. Од тих је најтрагичније прошао један млад пар, који је ту скоро свршио свој неразмишљени живот. Један млад барон из Белгије и његова млада жена дошли су у Монако да проведу медени месец. Зли дух их доведе у искушење и они су се коцкали. У коцкању су изгубили 60.000 фор. Због тога огромног губитка решили су се обоје да умру. Чврсто су се везали једно за друго па се онда умотали у један велики плед, па тако везани скочили су у море, и утопили се!

Антиексплозив. Како је сад у Француској, а особито у Паризу, настало време динамитовања, почели су људи помишљати, како да се спасу те беде, кад никаква полиција није у стању, да спречи те атентате. Јављају сад француске новине, да је неки фабрикант измислио неку смесу, која кад се унесе у известан простор, никаква бомба не може да прсне у томе ваздуху. За испитивање тог проналаска одређена је нарочита комисија. Ако смеса заиста има то лепо својство, разлогом примећује „Дн. Лист“, фабрикант ће у ово „бомбашко“ време паре да намлати.

Осветила га. У El Reny, у америчким сјед. државама, догодио се пре мало дана страшан призор. У лепу и убаву госпођицу Мару Вилсон заљубише се два младића: Хенри Хербеј и Јон Тобин, но девојка је више љубила Хербеја, па је то тако страшно љутило љубоморног Тобина, да је одлучио убити свога противника; и збиља на једној игранци извади он изненада револвер и устрели Хербеја, да се је овај тешко рањен срушио на земљу. Бедна девојка, видевши то, похита до рањеног, из његовог џепа извади револвер и убије Тобина, а сутра дан, да би могла рањеног љубавника неговати ш њиме се сутра венча. Тобинови пријатељи неће ни да туже девојку суду, јер су у напред уверени да ју неби порота осудила за то, што је осветила свога драгана.

Трговина.

Нови Сад, 2. маја. Киша још увек непрекидно пада, као што чујемо много је усева под водом, а то не изгледа на добро по храну у овој години. — Непрекидно хрђаво време неда свету никуд крочити, а тако и у нашу варош врло мало странаца долазе. Рад у опште није никакав, а нарочито није на житарској пијаци, такође и цене нису се од прошлог пута ништа изменуле. — Продавало се: Пшеница 8 ф. 20 н. Кукуруз 4 фор 50 н. Зоб 5 фор. 20—30 н. Јечам 5 ф. 10—20 н. Наполица 7 фор. 20 нов. Све од 100 килограма.

Исто је тако слаб рад на осталим пијацама. Продавало се:

Теоци 8—20 ф. од ком.
Јагњци 4—12 ф. од пара.
Свињи дебели 40—41 ф.
Свињи млади 38—40 ф.
Маст 48 фор.
Сланина 50 фор.
Све од 100 килограма.

*

Будимпешта, 2. маја. Пшеница је данас добро нуђена а воља за куповањем била је живља дочим је тенденција остала стална. Промет је изнашао 26.000 м. ц. са вишим ценама од 5 нов. Са другим зрном било је врло слабо посла. — Продавало се: Пшеница разне каквоће 8 ф. 85 до 9 ф. 50 н. Све на три месеца. — Закључивано је: Пшеница за мај-јуни 8 ф. 73 н. за јесен 8 ф. 19 н. Кукуруз за јули-август 5 ф. 04 н. Зоб за мај-јуни 5 ф. 42 н за јесен 5 ф. 44 новч. Репица за август-септембар 12 фор. 20 новч.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи.
од 2. маја.

Дукати — — — — — — — —	5·64
Наполеондори — — — — — —	9·48
Немачка марка — — — — — —	58·60
Лондон — — — — — — — —	119·80

Новије вести.

Загреб. Сабор је закључен свечаним начином у петак. Царски рескрипти спомињу топлим речма рад закљученог сабора. (Пошто тај рескрипт саставља бан, верујемо да је похвалио своје верне. Ур. „Заст.“)

Беловар. Овдашња жупанијска скупштина изабрала је депутацију, која ће под вођством великог жупана Рубидо-Зичи-ја суделовати у Будимпешти код свечаности 25-годишњице крунисања Њ. Величанства.

Берлин. Сад је већ извесно, да ће руски цар посетити немачкога цара, те је о томе овај потоњи из Петрограда већ извешћен.

Лавов. Изгорела је творница хартије Зерлањ.

Париз. Велики кнез Алексис стигао је у Vichy. — Равашол је отпремљен у Saint-Etrienne.

Рим. Сигурно је да ће ново министарство бити састављено од сљедећих лица: Ђолити, председник и унутрашњи послова; Брин, спољашњи; Бонаћи правде. Осим тога ући ће у кабинет посланици Ђенала, Лакава и Бонино.

Цариград. Велики везир Ђевад-паша у ручном писму на „Agence de Constantinople“ демантује вест, да је султан болестан.

АРСИ ПАЈЕВИЋУ

поседнику штампарије, „увенчаном“ књижевнику, „каваљеру“ ордена Данилова реда IV. степена (не знам за какве заслуге?!) издавачу и накладнику књига, „добротвору“ народном итд. итд. итд.

Та, мир, Арсо, несретниче, мир!... Што махнито ђипаш — к'о вампир?!... Прибери се, стишај мало, бесомучниче!... Освести се, дођи к себи, ти — окорели грешниче!... Зар те баш тако мучи паклена савест твоја, ти — гнусна и одвратна слико моја?!... Ти, тиранска слико, наших црних дана — слико грозна оних сиротана!... Ти си „мучка“ и крвничка слика; ти — џелатска слика раденика, мученика!... Та и с твојим трошним телом пировање први пир... за то велим: Мир, тиране, мир!...

Да — мир, Арсо, јадниче, мир!...

Ја видим, да сам ускомешао грижу нечисте савести твоје; — ја знам, да сам подстакао огањ у паклу грешне душе твоје; — да, ја видим, да ти немаш мира и покоја; — ја видим, да твоју паклену душу муче и раздиру оне бледе и измождене сенке твоје грозне тираније — — — да, Арсо, несретниче, све ја то видим из оне бесомучне изјаве твоје!... Ја видим, како те спопада тролетница — ти стрепиш и дрхћеш од моћне руке Немезиса. Али, Арсо, несретниче, ипак те заслужна казна ма кад постићи мора!... Ти немаш мира, ти баш хоћеш, да све твоје тиранско дело изнесем на видело.

Но, па мир, Арсо, мир!...

Зар ти, Арсо, несретниче, мислиш, да је мени баш тако лако загледати под ону тајанствену завесу, под којом су застрта твоја црна и гнусна дела?!... Ој, та колико и колико ли сам пута прилазио к њој! Колико и колико пута сам дрхћућом руком ухватио за крајичак њен, и таман да је подигнем, а ја се — згрозим, уздрхћем, а крв ми се у жилама следи... и ја немам моћи, немам снаге, да је подигнем!... Ах, та камо среће, да сам већ одавна имао смелости и одважности, те да сам подигао застор са тих твојих нечовечних, гнусних дела, уверен сам, да би данас било мање жртава твоје грозне тираније, па тако би и на твојој пакленој души неколико греха мање почивало. Да, да, требали смо ми то већ одавна учинити, те се не би ти, хијено, могао дошуњати до онаког угледа, којега данас заузимаш!... И уверени смо, да је за све ово знао светли и витешки кнез Никола, Господар Црне Горе и Брда — уверени смо, велимо, да твоја погана нога не би никада смела крочити на ону свету земљу, и да твоје тиранске груди никада не би красио био „орден Данилова реда“. И ти, да си био само мало савестан, да си имао иоле образа, ти га, Арсо, никада не би смео примити и тако ступити у ред оних заслужних мужева српских, који су над тобом у сваком погледу далеко и далеко узвишени. Да, да, не би ти никада брилирао као „добротвор“ и као „лумен доброчинства“ и „дарежљивости“, јер би поштени свет српски био с тобом на чисто; — а и сваки онај, коме би ти пружио „милостињу“, устручавао би се, да је прими. Јер, Арсо, несретниче, ти не чиниш милостињу за то, што си „племенита“ и „милостива“ срца, него је чиниш за то, да угушиш грижу нечисте савести своје. Јер, Арсо, јадниче, ти не чиниш милостиње, као што је то чине у истини племенити и дарежљиви људи — што да десница, да не зна левица. Не, не, ти је не чиниш тако!... Ти пружаш милостињу левицом, а тиранском својом десницом стежеш шраф на преси, у коју си стрпао своје јадно робље, само да што више исцедиш крвава зноја раденичка!... Да, Арсо, несретниче, ето, такав си ти „добротвор“!...

Је л' ти ово доста?...

За то и опет: Мир, Арсо, мир!...

*

На оно пак, што велиш у оној твојој бесомучној и махнитој изјави: да нами Јаша Томић служи за узор — — с поносом одговарам: **да!** и опет **да!**

Јесте, Јаша Томић служио нам је за узор; он нам служи за узор и данас; па, Јаша Томић служиће нам за узор и у будуће!... Да, да, Јаша Томић служиће и потоњим нараштајима за узор: како треба и ваља да Србин брани оно, што му је најсветије, како треба и ваља да брани част своје породице, кад му се свака каваљерска сатисфакција откаже!...

Јеси ли ме разумео, ти... ти... гаду и ругобо светска... ти... ти... хијено и вампиру у облику човечијем?!

Правда.

Дописница уредништва.

Х. Петроград. Примили смо, али из схватљивих разлога не можемо уврстити, па вас молимо да нам не замерите; а за друго задовољићемо вам у свако доба и остати благодарни. На ваше питање односно „Дневног Листа“ можемо вам одговорити, да и ако се ми у свему не слажемо са тим иначе ваљаним листом, ипак је он врло лепо уређиван и у њему буде красних чланака, а у колико смо извештени у Србији је од свију листова најраспрострањенији. Поздравите оног брацу. Да сте нам и ви здрави и весели.

ИЗЈАВА.

У 63. бр. „Заставе“ изишао је један допис из Панчева у којем је г. дописник, ваљда из жалосне и зле намере, навалио на г. Павличека, врло честитог и ваљаног брата Чеха а искреног и доброг пријатеља српског народа. Између осталих предао ми је и тај допис г. главни уредник на читање, пошто је он морао за два дана отићи из Новог Сада. Ја, непознавајући околности, мислио сам, да је збиља онако у ствари, како је писао г. дописник и пропустио сам га у „Заставу“, што врло жалим јер сам из извештаја, које је добио г. уредник, више него уверен, да је г. дописник казао неистину те напао праведна и поштена човека, као што је госп. Павличек. С тога ја на себе узимам одговорност за ову нехотичну, од моје стране, погрешку и нанешену увреду г. Павличеку, молећи га да се и не осврће на оне његове жалосне душмане, који се против њега служе овако недостојним доскочицама. У напред пак дописнике умољавамо, да само истину пишу а увек полазећи с начелног а не личног гледишта.

А. Стражичић.

Уредништву нашег листа стигло је на приказ ова књига:

Ђачки одмор. Књига за децу, удесио Мих. М. Стевановић учитељ. Пожаревац. Штампарија Мих. Костића 1892. Цена 1 динар. Сви саставци ове књиге повађени су из разни наши листова и састављени у једну целину за децу, које им може служити за лепу забаву и поуку.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изишао је 18. број

„СТРАЖИЛОВА“

са овом садржином:

Таљиге живота. (Пушкин.) Песма. Од Р. Ј. Одавића. — Истргнути листови из једног записника, од Манојла Ђорђевића-Призренца (Наставак). — Вјерина љубав. Роман И. А. Гончарова (Наставак). — Поука: Цетињска улица некад и сад. (1856. и 1892.) Од М. Ђ. Милићевића. — У Латинима. Пријатељу Милану Савићу. (Наставак.) Од Марка Цара. — Књижевност: Бранислав Ђ. Нушић. Од Ристе Ј. Одавића. — Књижевне оцене. Од Рад Врховца. — Ковчежић: Књижевни прикази.

„Стражилово“ излази сваке недеље на читавом табаку. Цена му је на четврт године 1 ф. 25 нов. на по год. 2 ф. 50 нов. На целу год. 5 ф. — Претплата се шаље књижари Луке Јоцића у Н. Саду.

РЕД ПЛОВИДБЕ

пароброда кр. угар. државне жељезнице

од 18. фебруара (1. марта) 1892.

ДОЛЕ:

Полази из Вуковара са жељ. стан. 4 с. 30 м. у јутро.
„ „ Вуковара вароши . . . . 5 с.
„ „ Букина . . . . . 5 с. 30 м.
„ „ Паланке . . . . . 7 с.
„ „ Черевића . . . . . 8 с.
Стиже у Нови Сад . . . . . после 9 с. у јутру.

ГОРЕ:

Полази из Новог Сада . . . . 1 с. после подне.
„ „ Черевића . . . . после 2 с.
„ „ Паланке . . . . . 4 с.
„ „ Букина . . . . . 6 с.
Стиже у Вуковар у варош . . . . . 7 с.
Стиже у Вуковар на жељ. стан. . 7 с. 30 м. у вече.
Пароброд иде сваки дан.

ОГЛАСИ.

Трговина помодне и курентне робе

НИКОЛЕ КРЕСТИЋА И СИНА

У БЕЛОЈ ЦРКВИ

треба једног солидног млађег помоћника који српски, немачки и мађарски говори. Ступити може 1 јула. 229 3 3

НА ЗНАЊЕ.

Кућа бившег агента у Каменици издаје се за стан евентуално је и за продају. Иста лежи поред Дунава са лепом баштом. Ближа извешћа даје г. **Кајзер** у Каменици. 231 1—2

ТРАЖИ СЕ ИНТЕЛИГЕНТАН

КУМПАНИОН

за већ постојећу трговину галантеријске, беле, кратке и помодне робе. Исти мора поред српског, немачког и мађарског језика још да је вичан књиговодству и кореспонденцији. — Готовина се не тражи никаква. — Упитати се у овој ствари треба у администрацији „Заставе.“ 230 2—2

Хоћу да се женим.

Немам међу Србима у Угарској познанства. Понуда озбиљна Србин сам родом из Угарске а из уважене породице стар 28 година, средњег стаса, потпуно здрав и развијен. Нарави благе. Образован у Србији, Аустрији и Француској. Чиновник сам указни већ осам година. Плата и приходи су ми годишње 1600 форината. Махна немам никаквих.

Тражим за друга девојку или удовицу Српкињу, да није старија од 26 година, образована домаће, здрава и да има мираза у готовом новцу. **Цео мираз осигурање се судским путем на женино име.** Озбиљне понуде са сликом, која ће се вратити, треба слати на адресу: **„Уредништву „Слободе“ за бр. 4000 Ниш-Србија“** или на моје право име које се може дознати у уредништву „Заставе“ у Новом Саду. 223 3—3

САЛОН

ЖЕНСКИХ ШЕШИРА

најновији бечки и париски модели, крагнова и мантила за госпође, прашни огртача (Damen-Staubmäntl) од глорија свиле и листера алпака, сунцобрана женски и мушки, помодне и курентне мануфактурне робе, мушких летњих одела за господу, децу и дечаке, велики избор најфинијих штофова и камгарна за мушка одела која израђујем у сопственој радионици по најновијим фазонама, за салонска и фрак одела. Уведен је напредни начин елегантне израде. Цене врло умерене.

За многобројну посоту умољава

ПАНТЕ СПАИЋА СИН

219 3—12 у Митровици.

Велики крах!!

у Новом Јорку и Лондону није на миру оставио ни осталу Европу, те је услед тога једна велика творница сребрне робе приморана читаво своје стовариште због недостатка у радницима тако рећи распоклањати.

Ја сам опуномоћен овај налог спровести и

поклањам

доленаведене ствари под незнатном ценом од **6 фор. 60 н.**

6 комада најфинији ножева са правим енгл. дршком,
6 комада амер. патент сребрних виљушака из једног комада,
6 комада амер. патент сребрних кашика за јело,
12 комада амер. патент сребрних кашика за кафу,
1 комад амер. патент сребрну велику кашику за супу,
1 комад амер. патент сребрну велику кашику за млеко,
6 комада енглески Викторија-служавника,
2 комада врло лепа чирака,
1 комад цедило за теј,
1 комад посипач за шећер.

42 комада.

Наведена 42 комада пре су коштали 40 фор. а сад се ево само за 6 фор. 60 новч. могу добити. — Ово америчко патент сребро скроз и скроз је бео метал, који своју сребрну белоћу кроз пуних 25 година задржава, за чега се гарантује. — За најбољи доказ да овај оглас

није превара

обвезујем се ево јавно сваком коме се послата роба не сви ди, без икаква приговора уплаћену своту повратити. Зато и поново напомињем, да свако ову згодну прилику употреби и да набави овај доиста врло леп прибор ствари по тако невероватно ниској цени.

Само је онда право, ако је са означеном штитном марком.

Ствари се разашиљу само уз поузеће (Nachnahme) или кад се у напред новац пошаље.

Овом приликом и нарочито нека је препоручено за ово сребро прашак за чишћење, од којег је цена кутији 15 нов.

P. Perlberg's Agentur

der verein. amerik. Patent-Silberwaaren-Fabrik,

Wien, I., Fleischmarkt Nr. 14.

Извод из стиглих признања.

Ја сам са пошиљком задовољан и молим поново да ми означено пошаљете.

Трient, 28. јануара 1892. **плем. од Брошек,** ц. и к. пуковник.

Будући сам прву пошиљку примио која ме је потпуно задовољила, умољавам да ми још 42 ком. пошаљете.

Геделе, 12. фебр. 1892. **Х. Патера** ц. и к. дворски управитељ лова.

170 2—3

Чисто узајамно. Нема деничара.

Чиста добит отпада на осигуравајуће

The Mutual

ЖИВОТОСИГУРАВАЈУЋЕ ДРУШТВО У НОВОМ ЈОРКУ

(основано 1843.)

РАСПОЛАЖЕ СА ГЛАВНИЦОМ

од

826

милиона франака

ово је највећи финансиј. завод на свету

који прима и закључује осигурања на човечији живот на све могуће начине.

За проспекте и ближа извешћа ваља се обратити на

GENERAL DIRECTION FÜR UNGARN

5— **u. die Nachbarländer** 2

Budapest, Bécsi-utcza 5.

ДВА НАУЧНИКА

вична српском, немачком и од части мађарском говору, из добре куће биће примљени у спецераја, материјала и боје трговину код

227 3—3

БРАЋЕ РИСТЕРА у Руми.

КО ХОЋЕ ДА ПРИВРЕДИ СЕБИ ЛОЗОВА

а уз то да стече срећу у добитку, тај нека учествује код **будапештанског банковног друштва на акције** A. G. при куповању лозова и то:

ГРУПА „D.“ 100 комада државних лозова биљегованих, овде су само 50 учесника, а уплаћује се месечно 10 фор. са особитим комбинацијама. **Главни згодитак је преко 11 милиона форината.**

ГРУПА „G.“ 216 комада државних биљеговани приватних лозова, овде су само 25 учесника и уплаћује се само 5 фор. месечно.

Остале су групе са 3 фор. и 1 фор. 86 н. месечне уплате.

Заступници се под врло повољним условима примају.

Понуде се упућују на: Budapester Bankverein A—G. Budapest Elisabethplatz 19.

222 2—3

Pain-Expeller — са ленгером.

Ово давнашње признато и на хиљаде начина опробано средство за трење против **костобоље, прозеба, севања у костима** итд., нарочито се на ово уповорује и препоручује. Цена је **40** и **70** новч. једној боци и може се добити у скоро свакој апотеци.

573 **Само са ленгером је право.** 10—

ГОСПОДА

која пате на сексуелној слабости, нека ишту илустровану брошуру преко патентираног галвано-електричног апарата **„Refector“** за самоупотребу конструисаног од професора **Волта**. Гарантује се као нешкодљиво ношење на телу. — Ово је од многих лекара опробано, и препоручено. У цену се комотно носи. Брошуре шаљу гратис (у коверту са 10 нов. марком) кроз **Theo Biermanns, Elektrotechniker, Wien, Schulerstrasse 18**

66 12—26

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1889.

ÜBERALL VORRÄTHIG 17 MEDAILLEN

FEINSTE QUALITÄT · MASSIGE PREISE

CHOCOLAT SUCHARD NEUCHATEL (SCHWEIZ) CACAO

LEICHTLÖSLICHER CACAO

598 22

ПАДАВИЦА

грчеви, неуралгија, лече се савршено на до сада јединствен начин; у хиљаду случајева опробано. Лечи се писмено. Треба припослати опис болести и марке за одговор. Атресирати ваља:

Office Sanitas

57. Boulevard de Strasbourg

519 **PARIS.** 30—30

1891. Загреб почасна диплома

1891. златна колајна Темишвар

КВИЗДОВ

КОРНАЈБУРШКИ МАРВЕНИ ПРАШАК ЗА ХРАНУ

за коње, волове и овце

за пуних **40 година**, са најбољим успехом употребљује се у многим шталама, као средство кад марва не једе, кад неможе поједено да свари, за побољшање и умножење млека код крава; потпомаже и повраћа природну живост марве код заразних болести.

Цена 1/1 кутији 70 новч. 1/2 кутије 35 новч.

Треба навити на гореназначену штитну марку, а ваља искати тачно:
Квиздов Корнајбуршки марвени прашак за храну.
Право се добија у лекарницама.

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ:

Franz Joh. Kwizda

k. und k. öster. u. k. rum. Hoflieferant, Kreisapotheker, Korneuburg bei Wien.

15

Беч, 1873. колајна за заслуге	Будапешта 1885. велика поч. диплома.	Загреб 1891. велика поч. диплома
Осек 1889. поч. диплома.	Н. Паланка 1887. златна колајна	Поч. диплома у Лондону 1878.

ЈОСИФ ЧИК

цар. и кр. искључ. привил.

ПРВА СРЕМСКА ПОРТЛАНД-ЦЕМЕНТА И ХИДРАУЛ. КРЕЧА ТВОРНИЦА У БЕОЧИНУ.

ЦЕНТРАЛНИ БИРО И СТОВАРИШТЕ:

Будимпешта V., Rudolfsquai 8.

препоручује пошт. грађевинарима и архитектима, предузимачима, поседницима, председницима политичких и црквен. општина као и осталој пошт. публици своје сопствене производе од

ПОРТЛАНД-ЦЕМЕНТА И ХИДРАУЛИЧКОГ КРЕЧА

који се увек у подједнакој изврсној квалитету лиферује. 15 16—38

Ценсвници и објашњења шаљу се радо на захтевање.

Париз 1876. бронзана колајна	Кечкемет 1872. сребрна колајна	Нови Сад 1875. златна колајна	Сегедин 1878. колајна за заслуге	Трст 1883. златна колајна

ТАЈНЕ БОЛЕСТИ

импотенција, лече се уз дискрецију и сигурно. Лечи се писмено. Треба припослати опис болести и марке за одговор. Атресирати ваља:

Office Sanitas

57. Boulevard de Strasbourg

520 **PARIS.** 30—30

HERKULESBAD BEI MEHADIA

(МЕХАДИЈА)

ЧУВЕНИ У ЦЕЛОМ СВЕТУ СУМПОРНИ И СОЛНИ ТОПЛИ ИЗВОРИ

са подземном топлотом од 56° Целзијевих.

Сезона почиње 1. маја.

Посећује се врло много. Године 1887. удостојило је Њено Величанство царица и краљица аустро-угарска ово купатило са својим високим шестонедељним бављењем. — **Међународни састанак свију оних, који лека траже.** Диван горски предео. **Велелепне палате** при свима лековитим изворима. **Електрично осветлење**, величанствене **нове зграде и хотели, салони**, одељења за увеселење, шеталишта, позоришта, места за излете, партије по брдима, масажа, шведска гимнастика, електричне купке, **лечилиште хладном водом. Експрес и источна експрес жељезница у свези. Цена умерена** при путовању, **веза са пароброд**ом са свима подунавским државама преко Оршаве. Врло повољни климатички односаји. **Ваздух чист од прашине** и пун овона, заклон. Конвултација код многобројних купалишних лечника у свима јевропским и источним језицима. Лечници су: Др. Акусијус пл. Литшек, Др. И. Немети, Др. Алекс. Поповић, Теодор Серењи, Др. Георг Вуја.

207 2—3

Журите се! и купите! или хитајте на пошту и поручите

само за 1 фор.

ЈАКЕ ГОТОВЕ

ЧАКШИРЕ ЗА ГОСПОДУ

које од данас толико коштају, док их готови на стовариште има.

Такође има на стовариште и финије сорте од доброг Бринског и Рајхенбершког штофа, по новој фазони у свима бојама и величинама са ценом од фор. **2.—** најфиније пак коштају фор. **3.—**

Готових одела за господу

за пролеће и лето од врло доброг Бринског и Рајхенбершког штофа помодан и елегантан крој у свакој боји и величини, капут, чакшире и прислук **5 фор. 50 нов.**

II. квал.	III. квал
7.50	9.50

Никада

се још није тако јефтино могло добити тако елегантне чакшире и одело. Зато треба свако да се пожури са купом. При поруци треба означити меру и боју одела, што ће се најтачније извршити. Шаље се уз поузеће (Nachnahme).

Kleider-Exporthaus

J. Fekete,

Wien,

V. Rüdigergasse

№ 1./34.

161 6—6

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.